

Sažetak teoretskih znanja usklađenih s ishodima učenja za 1MI – ICT alati u projektnom menadžmentu

1. Upravljanje portfeljem (portfolio management)

Upravljanje portfeljem je sustavno odabiranje, prioritiziranje i vođenje skupa projekata i programa kako bi se ostvarili strateški ciljevi organizacije i maksimizirali benefiti i vrijednost, uz ograničene resurse.

Portfelj nije samo “popis projekata”, nego strukturirani skup inicijativa koji je stalno u preispitivanju i prilagodbi. U dinamičnom, VUCA okruženju portfelj se često rebalansira (dodavanje, izmjena, prekid inicijativa) kako bi ostao usklađen s tržištem i strategijom.

Ključne zadaće portfolio managementa su:

- osigurati usklađenost projekata i programa sa strategijom,
- optimizirati raspodjelu resursa između inicijativa,
- balansirati rizik i povrat (risk–return) na razini portfelja,
- pratiti realizaciju benefita i ukupne poslovne vrijednosti.

2. Izrada novog portfelja i selekcija projekata

Kada se mijenjaju uvjeti na tržištu ili strategija organizacije, često je potrebno definirati potpuno novi portfelj inicijativa.

Proces tipično uključuje:

1. Analizu strateških ciljeva i tržišnih potreba (koje probleme rješavamo, koja prilika se pojavila).
2. Generiranje kandidata (ideja) za projekte i programe.
3. Izradu osnovnih business caseova i definiciju planiranih benefita za svaku inicijativu.
4. Definiranje kriterija selekcije (npr. usklađenost sa strategijom, očekivani benefiti, rizik, resursni zahtjevi, vremenski horizont).

5. Evaluaciju i bodovanje inicijativa prema kriterijima.
6. Odabir portfelja – skup inicijativa koji, u zadanom okviru resursa i rizika, donosi najveću ukupnu vrijednost.
7. Uspostavu governance strukture (tko donosi odluke, kako se prati napredak, kako se vrši rebalans portfelja).

U praksi se koriste razne tehnike selekcije (ocjenjivanje po više kriterija, scoring modeli, financijske analize, usklađenost sa strateškim temama).

3. Mjerenje uspješnosti portfelja

Uspješnost portfelja ne mjeri se samo po tome jesu li projekti “na vrijeme i u budžetu”, nego prvenstveno po tome jesu li ostvareni planirani benefiti i strateški ciljevi.

Elementi mjerenja uspješnosti portfelja:

- definirani KPI-jevi na razini portfelja (financijski, operativni, tržišni, korisnički, inovacijski),
- praćenje napretka projekata i programa (status, budžet, rokovi),
- praćenje realizacije benefita i vrijednosti kroz vrijeme (benefits realization),
- analiza odstupanja u odnosu na planirane ciljeve,
- donošenje odluka o prilagodbi portfelja (nastaviti, skalirati, korigirati, zaustaviti inicijative).

Portfolio reporting objedinjuje informacije s razine projekata i programa i daje menadžmentu temelje za odluke.

4. Benefits Realization Management u portfelju

Benefits realization management (BRM) je sustav organiziranog upravljanja planiranim benefitima od trenutka kad se definira strategija do trenutka kad se benefiti ostvare i održe.

Ciklus u kontekstu portfelja:

1. Strategija → ciljevi → planirani benefiti.

Za svaki strateški cilj definiraju se konkretni, mjerljivi benefiti.

2. Benefiti → inicijative (projekti, programi u portfelju).

Portfelj se sastavlja tako da skup inicijativa može isporučiti planirane benefite. Definiraju se benefit profili, koristi se benefits register.

3. Inicijative → outputi → ishodi (outcomes).

Projekti isporučuju outpute, operativno okruženje koristi te outpute i iz njih nastaju ishodi (promjene u ponašanju, učinkovitosti, tržišnom položaju).

4. Ishodi → benefiti → vrijednost (value).

Ishodi se pretvaraju u stvarne, mjerljive benefite koji doprinose ukupnoj organizacijskoj vrijednosti. Ti benefiti se mjere prema benefits realization planu.

5. Sustain faza i povratna petlja.

Benefiti se održavaju tijekom vremena, a stvarni rezultati se vraćaju u strateško planiranje i sljedeće cikluse portfelja.

Portfolio management osigurava da su benefiti u fokusu kod selekcije, prioritizacije i praćenja inicijativa.

5. Upravljanje rizicima u portfelju

Upravljanje rizicima u portfelju proširuje upravljanje rizicima na projektnom nivou i promatra rizike koji utječu na više projekata, programe ili cjelokupno ostvarenje strategije.

Osnovni procesi:

- Identifikacija rizika: prepoznavanje događaja ili uvjeta koji mogu utjecati na ciljeve portfelja (pozitivno ili negativno).
- Analiza i procjena: kvalitativna ili kvantitativna analiza vjerojatnosti i utjecaja, te međusobnih veza rizika (rizici grupirani po temama, domene).
- Planiranje odgovora: definiranje strategija (izbjegavanje, ublažavanje, prihvaćanje, prebacivanje – za prijetnje; iskorištavanje, pojačavanje – za prilike).
- Praćenje i kontrola: stalno praćenje rizika, učinkovitosti odgovora i ažuriranje registra rizika.

Specifičnost portfeljne razine:

- fokus na rizike koji mogu utjecati na više inicijativa odjednom (npr. promjena regulative, tržišni šok, nedostatak ključnih resursa),

- balansiranje ukupne razine rizika i povrata u portfelju (risk appetite, risk capacity).

6. VUCA okruženje i rizici portfelja

VUCA je akronim za:

- Volatility (nestabilnost, promjenjivost intenziteta, brzine promjena),
- Uncertainty (neizvjesnost – teškoća predviđanja budućih događaja),
- Complexity (kompleksnost – velik broj međusobno povezanih varijabli),
- Ambiguity (dvosmislenost – nejasno značenje događaja, nedostatak prethodnog iskustva).

U VUCA okruženju:

- povećava se broj i intenzitet rizika na razini portfelja,
- planiranje postaje teže zbog bržih i nepredvidivih promjena,
- potrebno je češće preispitivanje portfelja, brže donošenje odluka o prekidu ili pivotiranju inicijativa,
- raste važnost scenarijskog planiranja i fleksibilnosti organizacije.

Upravljanje portfeljem u VUCA kontekstu stoga zahtijeva:

- kratke cikluse preispitivanja (review),
- jasne mehanizme eskalacije i odlučivanja,
- veći fokus na otpornost (resilience) i prilagodljivost.

7. Registar rizika i kvalitativna analiza rizika

Registar rizika je strukturirani dokument ili alat u kojem se evidentiraju svi identificirani rizici i osnovne informacije o njima, primjerice:

- opis rizika,
- uzroci i potencijalne posljedice,
- vjerojatnost pojave,
- utjecaj na ciljeve,
- prioritet (npr. razina rizika),

- planirani odgovori i odgovorne osobe,
- status i datumi revizija.

Kvalitativna analiza rizika se najčešće provodi kroz **matricu vjerojatnost–utjecaj**, u kojoj se rizici rangiraju prema kombinaciji:

- vjerojatnosti pojave (npr. niska, srednja, visoka),
- utjecaja na ciljeve (npr. mali, srednji, veliki).

Cilj kvalitativne analize:

- identificirati najznačajnije rizike (high priority) na koje se treba fokusirati,
- usmjeriti detaljniju analizu i resurse na one rizike koji najviše ugrožavaju (ili potencijalno unapređuju) ostvarenje ciljeva portfelja,
- podržati odluke o mjerama za ublažavanje, izbjegavanje ili iskorištavanje.

Za portfelj, odabir “top” rizika znači fokus na one prijetnje i prilike koje mogu značajno utjecati na ostvarivanje strateških ciljeva i planiranih benefita.

Dodatna literatura:

[What is PM²-Portfolio Management](#)

[What is PM²-Programme Management?](#)

[What is PM²?](#)